

ÀMBIT FAMILIAR

La família és una institució que ha anat canviant molt al llarg del temps. Una de les definicions seria conjunt de persones unides per llaços de parentiu. Aquests llaços són principalment de tres tipus: parella o matrimoni, de filiació entre pares, mares i fills/es, i de relació entre germans. No necessàriament serà per consanguinitat, ja que inclou l'adopció, per exemple.

Actualment l'estructura familiar és molt ampla, des de la nuclear: parella i fills, fins la comunitària, present a cultures africanes.

Les funcions de la família són de protecció, reproducció de l'espècie i de la cultura.

Els canvis vertiginosos que està patint la societat reflexen totalment els diversos models de família que hi ha. La legalització del matrimoni per persones del mateix sexe, del divorci, famílies reconstruïdes on cada adult du els seus fills, avis i àvies que conviuen amb nets i netes,...

És el primer i principal sistema humà, els infants sempre seran fidels a la família, encara que estiguin en situació de risc, segons "Los ordenes del amor" Bert Hellinger.

Aquest aspecte és bàsic per entendre la realitat dels nostres alumnes. Potser nosaltres veurem molt clar que hi ha una desprotecció o maltractament, però la vivència de l'infant serà diferent, el seu objectiu és aconseguir la satisfacció de la família, especialment dels pares.

El procés és inconscient, en cap moment els infants en són conscients d'aquesta necessitat.

Tot açò dificulta la resolució de les situacions de risc dels infant.

Així, què podem fer com a professors/es i mestres? Estar al seu costat, deixar-los clar que esteu pel que necessiten i cercar ajuda dels professionals que poden treballar aquests temes.

Dins l'àmbit familiar es poden donar diferents indicadors de risc:

- Econòmics. La manca de recursos econòmics interfereix en el desenvolupament escolar en quant a material escolar, alimentació (no porten menjar adequat a l'escola), mostren son desmesurada, cansament exagerat, la família no està prou present,...
- Maltractament intrafamiliar. Es mostren temorosos, tenen ferides i la justificació no és consistent, volen ser invisibles, xerren fluix,... n'anirem xerrant sobre aquest tema. Expressen maltractaments cap a la mare o algun membre de la família.
- Negligència en la cura dels infants. Van bruts, no fan les feines, noteu que estan molt aferrats al mòbil, consoles o internet i això repercuteix en els aprenentatges,...

- Malalties mentals en la família sense medicació o supervisió.

Els mestres i professors els podeu detectar. Sou les persones que coneixeu als alumnes i esteu més temps amb ells, persones de confiança per ells i elles i les seves famílies.

Els indicadors de risc poden ser lleus, moderats o greus i han de ser identificats per una persona qualificada i especialitzada, en cas de l'àmbit educatiu el professional adient és el PTSC, més endavant en parlarem.

És molt important la mirada que posem damunt les famílies. Fàcilment caiguem en els prejudicis. Les diferències d'estil educatiu, no entendre la realitat d'una família,...

Per això mateix dedicarem un temps a parlar de l'escolta activa i el canvi de mirada al punt 4.

Amb els adolescents està augmentant de manera exponencial el maltractament emocional de la parella. Hi ha molt de control del mòbil i de relació amb els altres. Es pot veure un canvi de manera de vestir, d'aïllament,...

ÀMBIT ESCOLAR

Dins el context escolar és el lloc on solen aparèixer indicadors de risc. Els infants es senten segurs i poden deixar sortir les pors i malestar que puguin tenir.

La manera d'expressar el malestar és molt diferent en cada infant, hi ha alguns que s'inhibeixen, passen desapercebuts i d'altres que mostren problemes de conducta, molta ira incontrolada, alguns es mostren tristos i altre sembla que no hi són quan els parles, El ventall és molt ample.

De vegades, darrere unes dificultats d'aprenentatge hi ha un patiment. Si un infant no està tranquil i content no pot aprendre així com ho podria fer. Açò no significa que darrere qualsevol dificultat d'aprenentatge hi hagi una situació de patiment, però s'ha de descartar.

Al material del curs trobareu alguns indicadors més concrets. Una vegada detectats els indicadors, si aquests són greus o moderats s'ha de fer una derivació al Servei d'Infància i família (SIF). Està explicat al punt 2.2.

Aquí teniu un exemple, és el model d'indicadors de risc que fem servir a l'EOEP Menorca.

Alumne/a:

Curs:

Nom i Llinatges dels pares o tutors legals:

- **Aspectes emocionals:** (retraïment, aïllament, pors, content, trist, indiferent, passiu...)
- **Aspectes conductuals:** (manifestacions conductuals com rabiüdes, mossos, pegar...; segueix instruccions de la mestra, relació amb els companys i amb les mestres...).
- **Aspectes físics:** (Hàbits de menjar, hàbits de son, vestimenta, higiene,...).
- **Aspectes curriculars a destacar:** (Presenta dificultats?).
- **Assistència a l'escola:** (faltes no justificades, retards...).
- **Aspectes familiars rellevants:** relació amb l'escola, col·laboració (assisteixen a les entrevistes concertades)....

Evidentment, l'edat evolutiva de l'infant serà rellevant a l'hora de discernir si un indicador és de risc o és normal de l'edat. Per exemple, un fillet d'un any que mossega és normal per l'edat evolutiva, no representa un indicador de risc.

També és important l'aspecte cultural. Hi ha cultures amb valors molt diferents dels d'aquí i s'ha de discernir si aquest valor cultural és respectable o s'ha d'intervenir. Com exemple, un alumne magrebí que ve a l'escola amb ferides constantment. Dins la seva cultura està acceptat el càstig físic però aquí està penat per la llei, per tant, s'ha de treballar amb la família i cal una derivació.

Dins l'escola ens trobem també amb indicadors de risc relacionats amb la relació amb els iguals. Evidentment la personalitat dels infants està influenciada pel sistema familiar i això fa que alguns alumnes assumeixin determinats rols amb els companys.

Els conflictes formen part de la vida, són font d'aprenentatge i creixement, des de la infància aprenem a resoldre'ls de la manera més beneficiosa. Com qualsevol aprenentatge s'ha de treballar per evitar que els infants es quedin estancats en maneres de resoldre'ls que no siguin positives.

A l'escola passen moltes hores i contínuament estan enfrontant-se a conflictes amb els companys i companyes. Així, ens trobem petits conflictes de pati, de classe,... fins a arribar a casos d'assetjament escolar. Al curs veurem algunes eines per treballar amb l'alumnat aquest tema tan important.

Quan comencem un curs nou amb nous alumnes tenim una agrupació, normalment organitzada per data de naixement, encara no és un grup.

Per arribar a ser un grup cal fer una feina amb els alumnes de presentació, coneixement, confiança,... fins arribar a ser un grup de persones que es respecten, es coneixen i es donen estaló.

Per poder treballar açò cal tenir una bona organització d'aula, el més inclusiva possible. També és un punt important la coeducació, aconseguir una veritable igualtat.

Aquesta feina ha de quedar reflectida al Pla d'acció Tutorial i al Pla de Convivència. Aprofundirem amb aquestes qüestions al punt 4 del curs.

ÀMBIT SANITARI.

Pediatria, infermeria pediàtrica i la Unitat de Treball Social del Centre de Salut són un servei bàsic a l'hora de detectar situacions de risc. Hi ha uns protocols de detecció i intervenció.

- Programa nen sa. Seguiment de l'infant des del moment que neix fins els 14 anys. Consta de revisions i vacunes.
- Detecció situacions de maltractament o risc. En qualsevol visita poden aparèixer indicadors.
- Salut mental. UCSMIA. Unitat Comunitària de Salut Mental de la Infància i Adolescència. Formada per psicòloga clínica, psiquiatra, infermera i treballadora social. Fan intervenció i seguiment d'alumnat amb TDHA, TEA, malalties mentals,...

Es fan coordinacions entre els serveis d'orientació i aquests professionals per dur seguiment de l'alumnat.

COMUNITAT EDUCATIVA

La comunitat educativa és qui estalona als infants per créixer i desenvolupar-se. Totes les persones i entitats que componen la comunitat educativa són importants en aquest procés, des de l'escola matineria, netejadors, vedell, menjador, entitats esportives, de lleure, ajuntament,..... fins aquesta persona major que ve a l'escola a contar rondalles o a fer unes sabates.

BIBLIOGRAFIA

- Los órdenes del amor. Bert Hellinger, 2011, Herder Editorial SL